

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ Γ.

ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑ.

Απὸ τὸν ὄρον κόσμος, ὅπῃ θέλει νὰ εἰπῇ τάξις, καὶ ὅπῃ ὁ Πυθαγόρας μετέφερον εἰς τὸ πᾶν ἄρα τῷ θαυμασίῳ τάξιν, ὅπῃ κυριόβει εἰς αὐτὸ, καὶ ἀπὸ τὸ λόγος, προέρχεται τὸ ὄνομα Κοσμολογία, τὸ ἑποῖον θέλει νὰ εἰπῇ πραγματεία καθόλου περὶ τοῦ Κόσμου.

Ἐπειδὴ δύο εἶδη ἔστιν ὑφίστανται εἰς τὸν Κόσμον, δηλαδή αἱ πνευματικαὶ, καὶ αἱ σωματικαὶ, διαίρεται καὶ ὁ κόσμος εἰς νοητὸν, καὶ εἰς φυσικὸν, ἢ σωματικόν· ἡ Κοσμολογία ὅμως πραγματεύεται μόνον περὶ τὰ δεύτερα.

Διὰ τῆτο ἀνήκει κυρίως εἰς τῷ Φυσικῷ, καὶ δευτερογενῶς εἰς τῷ Μεταφυσικῷ δι' ἄλλο, παρὰ καθ' ὅτι θεωρεῖ τὸν κόσμον ἐν γένει, καὶ ἀφηρημένως, τῶ ὅποιον Χριστιανὸς ὁ Βόλφιος ἔδωκε τὸ πρῶτον παράδειγμα.

Οἱ Μεταφυσικοὶ ὅμως θεωρῶντας τὸν κόσμον ἀφηρημένως, ἔπεσαν εἰς πολλὰς θεωρίας ματαίας, τῶ ὅποιων, ἀφ' ἧ δειξομεν συυτόμως τῷ ἀνυπαρξίαν, θέλομεν προδείξει ἐκεῖνο, ὅπῃ εἶναι βεβαιότερον καὶ πιθανώτερον.

Τὸ τὸ Μέρους θέλουμι τὸ διαίρεσει εἰς ἕξ Κεφάλαια, καὶ τὰ ὅποια τὸ πρῶτον θέλει ἐκθέσει τὰς διαφόρων δόξας τῶν παλαιῶν φιλοσόφων περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου· τὸ δεύτερον θέλει εἶναι μία ἀναίρεσις πρὸς τῶν δοξασιῶν· τὸ τρίτον θέλει πραγματευθῆναι περὶ τῆς ἀληθινῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου· τὸ τέταρτον περὶ τῆς συστήματος τοῦ κόσμου, καὶ περὶ τῶν φυσικωτέρων νόμων τοῦ κόσμου· τὸ πέμπτον περὶ τῶν στοιχείων, ὅθεν σύγκειται ὁ κόσμος· καὶ τὸ ἕκτον περὶ τῆς τελειότητος τοῦ κόσμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῶν διαφόρων δοξασιῶν τῶν παλαιῶν φιλοσόφων περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Κόσμου.

Μίαν ἀκριβῆ ἐκθέσει τῶν διαφόρων δοξασιῶν τῶν παλαιῶν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ διαμορφώσεως τοῦ Κόσμου μᾶς ἔδωκεν ἀνάμεσα εἰς τὰς ἄλλας ὁ Γενεώσιος εἰς τὴν φυσικοκεντρικὴν Διάλεξιν, τὴν ὁποίαν τὴν προέταξεν εἰς τὸν πρῶτον Τόμον τῶν μεταφυσικῶν τοῦ Στοιχείων, καὶ ὑπὸ τὴν ὁποίαν θέλουμι πάρη ἐκεῖνα, ὅτι εἶναι ἀναγκαιότερα.

Α Ρ Θ Ρ Θ Ν Α'.

Περὶ τῶν Ἀσιατῶν.

Οἱ Ἀσιατοὶ ἔξω ὑπὸ τὰς Ἑβραίας, δύο στοιχεῖα φαίνονται κοινῶς νὰ ἐδέχθησαν εἰς τὸν κόσμον, αἶθερ καὶ τὸ δῦο· ὅμως τὸ εἶνα ἀργόν, καὶ τὸ ἄλλο ἐνεργόν.

Τὸ ἀργόν στοιχεῖον ἦτον παρ' αὐτοῖς ἢ πλέον πα-

χυλοτέρα ὕλη, τὰτ' ἔστι τὸ ὕδωρ, καὶ ἡ γῆ, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν αἰδίως καὶ τὴν δόξαντες, ὅμως συγκεχυμένη, καὶ τὴν ὁποίαν τὴν ἀνόμασαν χάος, καὶ τὴν ἐπαράσαινεν ὑπὸ τὸ γῆμα εὐὸς ὡς (αὐγῆ), ὡς ἐξέλεξαν τὸ σπέρμα ὅλων τῶν πραγμάτων.

Τὴν γονιμότητα αὐτῆς τῆς ἀργῆς ὕλης, καὶ ἐπομένως τὴν ἀγαθὴν ὅλων τῶν ὄντων, τὴν ἀπέδιδαν εἰς εἷς σοιχείον ἐνεργόν, μὲ τὸ ὁποῖον οἱ Χαλδαῖοι, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Κινέζοι, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Φρύγες, καὶ οἱ Θράκες ἐνοῶσαν τὸ πῦρ· οἱ Φοίνικες ἐνοῶσαν εἷς αἰθέρα λεπτότατον, τὸν ὁποῖον τὸν ἀνόμαζαν πνεῦμα, ἀλλ' ἀνέφερον καὶ τῆτο κατ' ἐσίαν εἰς τὴν πυρώδη ἀρχὴν.

Αὕτη ἡ πυρώδης ἐνεργὸς ἀρχὴ ἦτον παρ' αὐτοῖς ἡ ὑπερτάτη Θεότης, τὴν ὁποίαν τὴν ἐνόμιζαν διακεχυμένην εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ψυχρὴν τὸν κόσμον. Διὰ τῆτο ὅλοι ἐλάττωσαν προηγεμένως τὸ πῦρ, καὶ τὸν ἥλιον, τὸν ὁποῖον τὸν ἐθεωροῦσαν ὡς κέντρον τῆς πυρός, καὶ ὅλοι κοινῶς ἐπρέσβδαν τὸν Πανθεϊσμόν, τὰτ' ἔστι τὴν δόξαν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἷς ὃν σωματικὸν διακεχυμένον καὶ ἐνσεσωματωμένον εἰς ὅλην τὴν Φύσιν.

Περὶ τῆς διαμορφώσεως ὅμως τῆς κόσμου εἶναι ἀξίον πρὸ πάντων νὰ ἀναφέρωμεν τὴν δόξαν τῆς Αἰγυπτίων τέτοιαν, καθὼς μᾶς τὴν ἐξέλεξε Διόδωρος ὁ Σικελιώτης. Αὐτοὶ λοιπὸν ἔλεγον ὅτι κατ' ἀρχὰς ὁ ἔρανος καὶ ἡ γῆ ὄν ἦτον, παρὰ εἷας σωρὸς συγκεχυμένος σοιχείων ἀνακατωμένων εἷς μὲ τὸ ἄλλο, καὶ κατ' ὀλίγον ὀλίγον διὰ τῆς ἐσωτερικῆς κινήσεως ἀρχίσαν νὰ ξεχωρίζωνται ἀπ' ἀλλήλων· ὅτι ὁ αἶρ καὶ τὸ πῦρ ὡς προικισμένα μὲ μίαν αἰδίον κίνησιν, καὶ ὡς φύσει κῆφα (ἐλαφρά) ἐσηκώθησαν ὑψηλά, καὶ ὅτι τὸ πῦρ ὡς πλέον ἐλαφρότερον ἐπῆλθεν ὑψηλότερα, καὶ ἐχημάτισε τὸν ἥλιον, καὶ τὰ ἄστρα, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς μίαν αἰδίον κίνησιν, καθὼς τὸ σοιχείον, διὰ τὸ ὁποῖον παρήχθησαν· ὅτι τὸ ὕδωρ, καὶ ἡ γῆ ἀνακατω-

μύα ἔμειναν κάτω διὰ τὴν βαρύτητα τῆς, καὶ ὅτι καὶ
αὐτὰ κινούμενα ἀκαταπαύτως ἀρχισαν νὰ διαμετρῶν,
καὶ ἄπο μὲν τὰ ὑγρά μέρη ἐχηματίσθη ἡ θάλασσα,
ἀπο δὲ τὰ στερεὰ προήλθον ἡ γῆ· ὅμως κατ' ἀρχὰς
καὶ αὐτὴ ἀπαλὴ καὶ λασπώδης· ὅτι ἡ γῆ θερμαινομένη
ἀπο τοῦ πῦρ τῆς ἡλίου, ἀρχισε νὰ ζυμόνεται, νὰ φε-
σωνῆ, καὶ νὰ σήπεται, καὶ αὐτὰ τὰ φεσκάματα τῆς σε-
καπτημένης ὕλης ἀρχισαν νὰ συλλάβων εἰς τὸν ἐαυ-
τόν τῆς διαφορὰ εἶδη ζώων, τὰ ὁποῖα βεβόμμενα ἀπο
τὴν ὑγρασία τῆς νυκτός, καὶ πηγνύμενα ἀπο τὴν θερ-
μὴν τῆς ἡμέρας, ἤξανον καὶ μικρὸν ἕως ὅπως ἐχίσθη
ἡ μεμβράνη, ὅπως τὰ ἐτύλιγε, καὶ ὀγῆκαν τέλεια εἰς
τὸ φῶς· καὶ καὶ τῆτον τὸν βόπον ἔλαβον ἀρχικῶς καὶ γέ-
νεσιν οἱ ἀνθρώποι, τὰ τετράποδα, τὰ ψάρια, καὶ τὰ
πετεινά· ἀπο τὰ ὁποῖα τὰ δύο πρῶτα εἶδη, ἐπειδὴ
εἶχαν πολλὰ μέρη γῆια, ἔμειναν εἰς τὴν γῆν, τὰ
ψάρια, ὅπως εἶχαν περισσότερα ὑδατώδη μέρη, διε-
σκεδάσθησαν εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ τὰ πτηνά, ὅπως εἶχαν
περισσότερα πυρώδη, ἐσηκώσθησαν εἰς τὸν αἶρα· καὶ
ὅτι μὲν τὸ νὰ ἐσκληρῶσθαι μὲν ταῦτα ἡ γῆ ἀπο τὴν
διάμιν τῆς ἡλίου, καὶ τῆς ἀέμων, δευὲν ἦτον πλέον ὀπι-
πδεῖα νὰ ὀγάζη μεγάλα ζῶα, τὰ ὁποῖα πληθύνον-
ται μὲν τὴν πρὸς ἀλλήλα μίξιν, καὶ ἐκράτισε μόνον
τὴν διαμιν νὰ θῆναι τὰ μικρότερα ἄτομα.

Ἡ κοινοτάτη ἀναμεταξὺ εἰς τῆς Παλαιῆς δόξας ὅτι
πολλὰ ἄτομα θνήσκον ἀπο τὴν σῆψιν τῆς γῆς
(δόξα, τὴν ὁποίαν τὴν ἀναίρεσιν ὁ Ρέδης τὸν ἀ-
πέρκωτον αἰῶνα μὲν ἔξαιρέτως πείρας, διὰ τῆς ὁ-
ποίων εἰδείξεν ὅτι ὅλα θνήσκον φανερά ἀπο τὸ ἀέρ-
ματῆς) φαίνεται ὅτι συήργησε πολλὰ εἰς τὸ νὰ ἐμ-
πνύσῃ τὴν ἀλλόκοτον ὀπίνοισιν, ὅπως ἐδῶ περὶ τῆς
ἀρχῆς τῆς ζώων ἐσημειώσαμεν.

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Περὶ τῶν Φιλοσόφων τῆς Ἰωνικῆς Σχολῆς.

Ανάμεσα εἰς τὰς Ἑλληνικὰς, οἱ ἐκ τῆς Ἰωνικῆς Σχολῆς πρῶτοι ὑπέθεσαν ἄρα στοιχεῖον ἀργὸν μίαν ὑλὴν ῥοώδη· αὐτῷ ὁ Θαλῆς ὁ κτίτωρ αὐτῆς τῆς Σχολῆς τῷ ὀνόμασεν ὕδωρ· ὁ Ἀναξίμανδρος καὶ τὸν Πλάταρχον (Ἀρέσκοντα τοῖς Φιλοσόφοις) τῷ ὀνόμασεν ἀπειρον ἕκτασιν, ἀκίνητον καὶ τὸ ὅλον, καὶ κινήτῳ καὶ τὰ μέρη τῆς, ἅπτο τῷ ὁποῖαν γινώσκονται, καὶ εἰς τῷ ὁποῖαν ἐπιστρέφον ὅλα. Ὁ Ἀναξίμανδρος τῷ ὀνόμασεν ἀέρα. Ὁ Ἀναξαγόρας πάλιν εἶπεν, ὅτι ὅλα συγκροτῶνται ἅπτο μέρη ὅμοια ἀλλήλοις, καὶ ὁμογενῆ, εἰς ἕξασιν ὅπῃ καθεὶ κόκκαλον συγκροτεῖται ἅπτο τόσα μικρὰ κόκκαλα· καθεὶ πέτρα ἅπτο μικραῖς πετερίτταις· καὶ τὸ ὕδωρ ὁμοίως σύγκεται ἅπτο μέρη ὁμογενῆ, ὁμοίως καὶ ὁ ἀέρας, καὶ τὸ πῦρ, καὶ ἡ γῆ· τὸ ὁποῖον σύστημα ὀνομάθη ὁμοιομερῆα. Ὁ Ἀρχέλαος ἐξ ἐναντίας θέλει ὅτι ὅλα τὰ πράγματα συνίστανται ἅπτο μέρη ἕτερογενῆ, καὶ ἀνόμοια.

Εἰς τὸτο μάλιστα διαφέρουν οἱ Ἰωνικοὶ ἅπτο τὰς Ἀσιανῆς, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ ἐπὶ ἐδόξαζον τῷ ὑλῆν αἰθῆρον, ἐνοῶσαν ὅμως εἴνα νῦν θεῖον χωριστὸν ἅπτο τὴν ὑλῆν, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς αὐτῷ (τῷ ὑλῆν) τὸ γῆμα καὶ τῷ τάξιν· τῆς ὁποῖας γνώμης ἡ δόξα, ἀγκαλὰ καὶ ἀποδίδεται προσηγορίως εἰς τὸν Ἀναξαγόραν, ὡς ἀνὸ ὅπῃ αὐτὸς τῷ ἐθεμελίωσε καλλίτερα, μερικοὶ ὅμως λέγουσιν ὅτι εἶναι τὸ Θαλῆ.

Τῷ γνώμῳ τῆς Ἀναξαγόρας τὴν ἐξάπλωσαν καλλίτερα ὁ Σωκράτης καὶ Πλάτων, οἱ ὁποῖοι δημιουργὸν καθεὶ πράγματος ἐκήρυξαν εἴνα ὃν διανοητικὸν, καὶ ἀσώματον, τὸτ' ἐστὶ τὸν Θεόν.

Ὡς καὶ ὁ Πλάτων παρεδέχθη τῷ ὑλῆν αἰθῆρον, ὅμως ἀμορφον καθεὶ ἐαυτῷ καὶ μεμορφωμένῳ καὶ διατεταγμέν-

περγυμύδου μὲν ταῦτα ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τὰς αἰδίας ἰδέας, καὶ τὰς ὁποίας ὁ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι ὄντοῦσε καὶ ἀποίας εἰσίας ἀφθόρως καὶ ἀσωμάτως, χωριστὰς ἀπὸ πᾶν ὕλῳ, αἱ ὁποῖαι ἐχρησίμωσαν κατ' αὐτὸν εἰς τὸν Θεὸν ὡς ἀδεδείγματα, δι' ὧν τῷ διέθεσε καὶ τὸν διέταξεν. Ἄλλοι διιχυρίζονται ὅτι ἐμαῖσε τὰς ἰδέας τῷ Θεῷ, ἢ τὰ ἰνδάλματα τῷ παραγμάτω, ὅπερ αὐτὸς εἶχεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῷ.

Πρῶτα σοιχεῖα ἔθεσεν ὁ Πλάτων, καὶ τὸν Βερνέτ, τὸ πῦρ, καὶ τῷ γῆν, λέγωντας ὅτι ὁ κόσμος ἔφερετε νὰ εἶναι προηγυμύως ὁρατὸς καὶ ἀπτός (φιλαφητός), καὶ ὅτι κανεὶα παραγμάτω δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὁραθῆ, χωρὶς τὸ πῦρ, μήτε νὰ πιαθῆ χωρὶς τῷ γῆν, ἢ ὁποῖα δίδει εἰς τὰ σώματα τῷ σερρότητα, καὶ τὸ πάγιον. Ὅμως δεὰ νὰ χηματίσῃ ὁ κόσμος εἴνα ὄλον ἰωμύρον, ἦτον, ἔλεγε, δεὰ τῷ καὶ ἀναγκαῖον ὅπερ αὐτὰ τὰ δύο ἄκρα νὰ εἰσῶθῃν μὲ εἴνα κάποιον ἀνάλογον μέσον· καὶ ἐπειδὴ τὰ σερρεὰ θέλῃν ἔχει μόντον εἴνα, ἀλλὰ δύο μέσα ἀνάλογα, δεὰ τῷ ὁ Θεὸς ἔβαλεν ὡς μέσα ἀνάλογα μεταξύ εἰς τὸ πῦρ, καὶ εἰς τῷ γῆν, τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ· καὶ ἐπειδὴ τὰ σερρεὰ ἀναλύονται εἰς ἐπίπεδον, καὶ τὰ δὲθύγραμμα ἐπίπεδα εἰς τρίγωνα, δεὰ τῷ θέλει ὅτι αὐτὰ τὰ σοιχεῖα νὰ στωδέτωται ἀπὸ τρίγωνα, καὶ ὅτι τὸ πῦρ εἶναι πυραμδοειδές, ὃ ἔστι συγκείμενον ἀπὸ τέσσερα τρίγωνα, ὃ ἀπὸ ἀπταέδρον, τῷτ' ἔστιν ἀπὸ ὀκτῶ ἐξάγωνα, ἀπὸ τῷ ὅπερ καθε εἴνα διαιρεῖται εἰς ἕξ τρίγωνα, ἢ γῆ κοβιζῆ, ὅστιν ἀπὸ ἕξ τετράγωνα, τῷ ὁποῖων καθε εἴνα διαιρεῖται εἰς τέσσερα τρίγωνα, καὶ τὸ ὕδωρ εἰκοσαέδρον, τῷτ' ἔστιν ἀπὸ εἴκοσι τρίγωνα.

Τέτοια ἦτον καὶ Πλάτωνος ἢ ἀρχὴ τῷ κόσμου, καὶ τὸ χῆμα τῷ σοιχείων τῷ· ὅσα εἶναι φανερόν εἰς ποίας ματαιολογίας τὸν ἔσυρον ἢ κατὰχρησις τῷ Γεωμετείας.

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ὁ μαθητῷ τῷ Πλάτωνος τῷ σοιχεῖα ὑπέθεσε, τῷ ὕλῳ, τὸ εἶδος, καὶ τῷ σέρησιν.

Τὴν ὕλην τὴν ἐσοχάζετο ὡς ὑποκείμενον ὅλων τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν ἔλεγε μίαν, ἀπειρον, ἀκίνητον, ἀπλήν· ὅτι οὐκ ἠννάται, μήτε φθείρεται, ἀλλὰ εἰς αὐτὴν, καὶ ἀπὸ αὐτῆς ἠννῶνται ὅλα τὰ εἶδη.

Καὶ αὐτὰ τὰ εἶδη οὐκ ἐθεωρῶσεν ὡς ἀπλᾶς εἰλοικώσεις ἢ μεταβολὰς τῶν μερῶν, ἀλλ' ὡς ἀληθινὰς ὑπεστάσεις ἑωμῆας μετὰ τὴν ὕλην, καὶ ὅτι συγροτῶν τὴν φύσιν, καὶ τὴν ἐσίαν τῆς καθ' ἑκάστην πράξεως.

Ἐντεῦθεν προήλθεν τὰ ἐσιώδη χήματα, καὶ τῆς σημασίας τῶν ὁποίων ἐγέναν μεγάλαι φιλονεικίαι· τὰ ὅποια ὅμως καὶ τὸν Πλάτωνα (Ἀρεσκ. τοῖς Φιλοσόφ.), καὶ τὸν Συμπλίκιον πρὸς τὸν Βρυκέρω (Ἰσορ. Φίλος. πρὸς Ἰδεῶν Τμήμ. Α'. §. 9.) παρέπει να ἐκληφθῆν ἀντὶ τῶν ἐσιωδῶν ἰδεῶν ἢ εἰκόνων τῶν Πλάτωνος, μετὰ τὴν διαφορῶν, ὅτι ἕτος τὰς ἐθεωρῶσεν ὡς χωριστὰς ἀπὸ τῆς ὕλης, καὶ ὁ Ἀριστοτέλης τὰ ἠθελον ἑωμῆα καὶ ἐμπεφυκότα εἰς τὴν ἰδίαν ὕλην.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ὕλη πρὸς τὴν λάβην τὸ εἶδος τῶν ζώων, ἢ τῶν φυτῶν, ἢ τῶν ὀρυκτῶν, παρέπει να ἦτον σερμῆν ἀπὸ αὐτῆς, διὰ τῆτο ἠθελον ὅτι καὶ αὐτὴ ἢ σέρμῆσις ἐπρεπε να θεωρῆται ὡς μία ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῶν πραγμάτων· ἀπὸ τὸ ὅποιον οὐκ ἠμπορεῖ να ρηθῆ ἄλλο ματαιότερον καὶ ψυχρότερον.

Μεγαλώταται ζητήσεις ἀνεφύησαν καὶ πρὸς τὴν ἐνοίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπρεπε να ἐκληφθῆ ἐκεῖνο, ὅπερ αὐτὸς ὠνόμαζε πρῶτην ὕλην. Ὁ Ἀβερρόης, καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς διιχυρίθησαν, ὅτι αὐτὸ ἄλλο οὐκ ἦτον, πρὸς αὐτὸς ὁ Θεὸς, εἰς τὸν ὅπον ὅπερ φαίνεται καὶ τὸν Γενεώσιον, ὅτι ἢ δόξα τῆς ἦτον α'. ὅτι ὑφίσταται ἀπ' αἰῶνος μία ἕκτασις ἀπειρος, ἀπλή καὶ ἀμετάβλητος. β'. ὅτι αὐτὴ εἶναι μία καθαρὰ ἐνέργεια, μία πρῶτη ἐνέργεια. γ'. ὅτι εἰς αὐτὴν ἠννῶνται ἕξ ἀνάγκης φυσικῆς ὅλα τὰ σωματικὰ χήματα, καὶ διὰ τῆτο αὐτὴ ἢ πρῶτη ὕλη, αὐτὴ ἢ φύσις, αὐτὸς ὁ Θεός, εἶναι τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ὅλων τῶν χημάτων τῶν παντός. Ἀπὸ τὸ ὅποιον τῆτο προήλθεν ὅπερ μερικοὶ Ἀρι-

Ἀριστοτελεῖ ναὶ συγγέεν τὸν ἴδιον Θεὸν μὲ τὴν φύ-
σιν, καὶ ναὶ δεχθῆν τὸν Πανθεϊσμόν· τὴν ὁποίαν ὁ-
μως σύγχυσιν δὲν ἔχομεν ἀποχρῶντα λόγον ναὶ πι-
στῶσαι, ὅτι τὴν ἔκαμνε καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ ὁ-
παισμάλις φαίνεται (Φυσικ. Βιβλ. 4.) ὅτι ἐδέ-
χθη μίαν ἀρχὴν ἐνεργὸν χωριστῶ ἀπὸ τὴν ὕλην,
καὶ ἀποχρῶν καὶ αὐτῆς τῆς ὕλης ἀπ' αἰῶνος.

Οἱ Στωϊκοὶ τὴν ἀντίον ἐνηγκαλίθησαν, καὶ ἐπέσ-
βσαν φανερά τὸν Πανθεϊσμόν τῶ Ἀσιασῶν. Ἡ δό-
ξα τῆς καὶ τὸν Βεδαῖον (Ἐπιτομ. Ἰστορ. Φιλοσ. Κεφ. 4.
§. 38.) ἦτον ἅ. ὅτι ὁ κόσμος εἶναι σωθῆτος ἀπὸ
τὴν ὕλην, καὶ τὴν κοσμικὴν ψυχὴν, μὲ τὴν ὁποίαν
ἐνοῶσαν τὸν ἴδιον Θεὸν, καὶ ἄλλ. Θεὸν καὶ τῆς Ἀσιασῶν
ἄλλα δὲν ἐνοῶσαν ὡς ἅ καθαρῶτατον πῦρ. β'. ὅ-
τι ὅλα διοικῶνται ἀπὸ τὴν εἰμαρμένῳ, εἰς τὴν ὁ-
πίαν ὑπόκειται καὶ αὐτὸς ὁ Θεός· καὶ ἄλλ. εἰμαρμένῳ
ἐνοῶσαν τὴν ἀμετακίνητον καὶ ἀμετάβλητον τάξιν, καὶ
τῆς ἀναγκαίας ἀξιοῦσας ὅλων τῶ πραγμάτων. γ'. ὅ-
τι ὁ κόσμος ὑπῆρχε πάντοτε, ὅμως πρέπει ναὶ ἀπω-
λέθῃ καμμίαν φορά ἀπὸ τὸ πῦρ, καὶ ναὶ ἀνεβλήθῃ
ἀπὸ τὸ σπέρμα τῆς, καὶ ναὶ ἠφανίθῃ πάλιν, καὶ ναὶ ἀ-
νεβλήθῃ ἐξ ὑπαρχῆς καὶ τῆς ὡρισμένης ἀπὸ τὴν
εἰμαρμένῳ ἀξιοῦσας.

Αὐταὶ εἶναι αἱ κυριώτεραι ἀξιοῦσας τῆς κόσμου δοξα-
σῆς, ὅπως ἀνεφύησαν ἀπὸ τὴν Ἰωνικὴν Σχολὴν.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Περὶ τῶ Φιλοσόφῳ τῆς Ἰταλικῆς Σχολῆς.

Τὴν κοσμικὴν ψυχὴν φαίνεται ὅτι τὴν ἐδέχθη καὶ
ὁ Πυθαγόρας, ὁ πρῶτος θεμελιωτῆς τῆς Ἰταλικῆς
Σχολῆς, ὁ ὁποῖος ἦτον σύγχρονος τῆς Θαλῆ τῆς πρῶ-
τε κτίτορος τῆς ἀνω εἰρημένης Σχολῆς, καθὼς εἶπα-
μεν εἰς τὴν Ἰστορίαν τῆς Φιλοσοφίας (Κεφ. Γ'.
Α' ρθ.

Ἄρθρ. Α'.)· τὴν ἐδέχετο ὁμῶς ὡς πρᾶγμα ἁπλοῦς
 κειμήλιον ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ τὸν ἔσπον ὅπερ εἶπαμεν
 καὶ ὡς τὸ Πλάτωνος, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τῆς Πυθαγο-
 ρείας, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν Τίμαιον τὸν Λακρόν, πα-
 ρέλαβε τὰ θεωριώτερα ὡς αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως
 δόγματα τε.

Τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων αὐτοὶ οἱ Πυθαγόρειοι
 τὰ ἐδόξαζον, καθὼς βλέπομεν εἰς τὸν Σέξτον τὸν
 Ἐμπειρικόν, ἀπλᾶ καὶ ἀσώματα· δεῦν ἐσυμφωνῶσαν
 ὁμῶς καλὰ ἀναμεταξύ τες εἰς τὴν συλλίσανται. Μερ-
 κοὶ ἔλεγον ὅτι τὰ πρῶτα στοιχεῖα εἶναι ἡ μονὰς, καὶ
 ὁ συνδυασμός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον γινῶνται οἱ ἀριθ-
 μοὶ, ἀφ' ὧν τὰ σημεῖα καὶ αἱ γραμμαὶ, καὶ ἀπὸ αὐ-
 τῶν τὰ ὀπίπεδα καὶ τὰ στερεά. Ἄλλοι ἔλεγον ὅτι τὰ
 πρῶτα στοιχεῖα εἶναι τὰ σημεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γί-
 νονται αἱ γραμμαὶ, καὶ ὀπίφαιαι, καὶ τὰ στερεά. Ὁ δὲ
 ἐπειδὴ ὡς τῶν τῶν πραγμάτων ὠμιλῶσαν σκοτει-
 νὰ καὶ μυσηριωδῶς, ἀπὸ τῆτο παροῦλθον ἡ δόξα ὅτι
 οἱ Πυθαγόρειοι ὑπέθετον στοιχεῖα τῶν σωμάτων τῆς
 ἀριθμῆς. Ἔς τὸσον δεῦν παρέπει νὰ πισδῶμεν ὅτι
 ἐνοῶσαν τὰς κατ' ἀφαίρεσιν ἐνοῖας τῶν ἀριθμῶν,
 καθὼς ἐκλαμβάνονται ἀπὸ τῆς Ἀριθμητικῆς, ἀλλὰ
 ἐνοῶσαν ἢ τὰ ἀπλᾶ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα τὰ ἐδέχθη-
 σαν καὶ μερικοὶ Νεώτεροι, ἢ ἐκείνας τὰς ἀσώματες ἐ-
 σίας, τὰς ὁποῖας μὲν ταῦτα ὁ Πλάτων ὠνόμασεν ἰ-
 δέας, (καθὼς φρονῶν ὁ Βρονέτ, ὁ Βρέκερος, καὶ ὁ
 Βεδάιος), ἢ τὴν ἀρμονίαν καὶ τὰξιν τῶν πραγμάτων,
 ὅπερ προέρχονται ἀπὸ τὴν ὑπερτάτῃ μονάδα, τῆ-
 τ' ἔστιν ἀπὸ τὸν Θεόν.

Ἡ θαυμαστὴ τάξις, μετὰ τὴν ὁποῖαν εἶναι κανονι-
 σμῶν καὶ ἁπλοῦς τὸ πᾶν ἔκαμε βέβαια τὸν
 Πυθαγόραν νὰ τὸ ὠνόμασεν κόσμον. Αὐτὸς ὑπέθετε
 καὶ μίαν κάποιαν ἀρμονίαν τῶν ἐρασίων σφαιρῶν, τὴν
 ὁποῖαν ἡμεῖς δεῦν τὴν κίθαρόμεθα, καὶ τὴν ἀπειροῦ
 ὑπόσασιν.

Ἐνοφανῆς ὁ θεμελιωτὴς τῆς Ἐλεατικῆς Αἰρέσεως
 παροή-

πραίγαθον εἰς ἐχάτῳ ἀτοπίαν τὸν Πανθεϊσμόν· ἐπειδὴ μὴ ἀρκέμενος νὰ θεωρῇ τὸν Θεὸν ὡς εἷς ὃν διακεχωριστὸν εἰς ὅλῳ τὴν Φύσιν καθὼς οἱ Ἀσσανοὶ, ἠθέλησε νὰ εἰπῇ, ὅτι εἰς ὅλῳ τῷ Φύσιν δὲν ὑφίσταται ἄλλο, ἢ ἓν μίαν μόνην εἴςια αἰδίου, ἀαλλοίωτος ἀκίνητος, σφαιρικὴ· καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ εἴςια εἶναι αὐτὸς ὁ Θεὸς (Κικερ. Ἀκαδ. Ζητήμ. Βιβλ. Β'. καὶ Σεξτ. ὁ Ἐμπειρ. Πυρρ. Ὑποθ. α.). Τῷ ἰδίῳ δόξαν τῷ ἄτονέμει ὁ Ἀεισοτέλης (Φυσ. Βιβλ. Α'. Κεφ. Β'.) εἰς τὸν Παρμηίδῳ τὸν δάδοχον τῷ Ξενοφάνῳ, καὶ ὁ Λαέρτιος (Βιβλ. 3'. Τμήμ. κδ.) εἰς τὸν Μέλιον, τὸν δάδοχον τῷ Παρμηίδῳ (1).

Ἀπὸ τῷ γνώμῳ τῶν τῶν πρώτων Ἐλεατικῶν ἦτον πολλὰ μεμακρυσμένοι ὁ Λόκιππος, καὶ Δημόκριτος, καὶ Ἡράκλειτος, οἱ ὅπαδοί τε· διὰ τὴν αὐτοὶ ἠθέλωσαν, ὅτι ὁ κόσμος συνεκροτήθη ἀπὸ τῷ τυχαίῳ σπυρομῶν τῶν ἀτόμων κινεμῶν εἰς τὸ ἀπειρον κενόν, δόξα τῷ ὁποίῳ διιχυρίζονται πολλοὶ, ὅτι τὴν ἐκίνησε πρῶτος Μόχος ὁ Φοῖνιξ, καὶ ἡ ὁποία μερικοὶ θέλουν, ὅτι ἦτον κοινὴ καὶ εἰς τὸν Ἀναξίμανδρον. Ἀτομα αὐτοὶ ἐνοῶσαν τὰ μικρότατα καὶ ἀδιαίρετα μόρια τῆς ὕλης. Εἰς αὐτὰ ἀπέδιδον δάφορα χήματα, ἄλλα δηλαδὴ εὐθύγραμμα, ἄλλα σρογγυλὰ, καὶ ἄλλα καμπύλα. Δὲν ἐδέχοντο κενύα κενύον τῆς κινήσεως, καὶ ἔλεγον ὅτι ἀπὸ τῷ τυχαίῳ εἴωσιν ἡ χωριστὸν τῶν ἀτόμων, προέρχονται ὅλα αἰματὰ τῷ Παντός.

Ο' Ε'

(1) Ο' ἴδιος Λαέρτιος ὁμῶς λέγει εἰς ἄλλο μέρος (Βιβλ. 3'. Τμήμ. 22.) ὅτι ὁ Ξενοφάνης ἐδέχετο τὰ τεσσάρων στοιχεῖα ὡς ἀρχὰς τῶν πραγμάτων, καὶ ὁ Παρμηίδης τὸ πῦρ καὶ τῷ γῆ. Ο' Συγγραφεὺς τῆς Τέχνης τῷ νοεῖν (Μέρ. Γ'. Κεφ. 19. Ἀειδμ. α.) νομίζει ὅτι ὁ Παρμηίδης, καὶ Μέλιος μοναδικῶν ἀρχῶν ἐνοῶσαν ὅτι ἔχει μίαν μόνην εἴςια, ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ μοναδικὸν ὄν, ἀπὸ τὸ ὅτι κενὸν ἔχει τῷ ἀρχῶν ὅλα τὰ πράγματα, τῶν εἰς τὸν Θεὸν δὲν δίδει ὁμῶς κενύα λόγον (Σεμέλιον) αὐτῆς τῆς ἐξηγήσεως.

Ὁ Ἐπίκουρος, ὁ ὁποῖος ἐνηγκαλίθη αὐτῷ τῷ γνῶμῳ, ἐπόρευεν εἰς τὰ ἅτομα τῷ δυνάμιν τῆς βαρύτητος, καὶ ὑπέθετον εἰς αὐτὰ δύο κινήσεις, μίαν εὐθύγραμμον, καὶ ἄλλω ἐκκλίσεως.

Ἐξω' ἀπὸ τῷ ὕλῳ, αὐτοὶ εἰσὶν ἄλλω δυν' ἐδέχοντο. Ὁ Κικέρων λέγει, ὅτι πρὸς τῆς ὑπάρξεως τῆς Θεῶν ὁ Δημόκριτος ἀσαφῆσε πολλὰ, καὶ ὅτι ὁ Ἐπίκουρος τῷ ἐπὶ εὐσεβείᾳ μετὰ τὸν λόγον, καὶ τῷ ἀναρῆσε μετὰ τὸ ἔργον, καὶ ὁ Πυθαγόρας, ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς ἦτον ἀπὸ τὸ ἴδιον Σχολεῖον, ἐξωρίθηκον ἀπὸ τῆς Ἀθῶνας μετὰ τὸ νὰ ἔβαλον εἰς ἀμφιβολίαν τῷ ὑπαρξῆν τῆς Θεῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἀμαίρεσις τῶν τῆς Δοξασιῶν.

Απὸ ὅσα εἶπομεν ἕως ἄδε συναγεται παρῶτον, ὅτι οἱ παλαιοὶ Φιλόσοφοι ὅλοι ὑπέθεσαν τῷ ὕλῳ αἰδῖον, καὶ αἰδίως ὑφισταμῆναι ἀφ' ἑαυτῆς, ἔξω ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλῳ, ὁ ὁποῖος φαίνεται πρῶτον ὅτι τῷ ἐδίδαξεν αἰδίως κτισμῆναι πρὸς Θεῶν. Δείτερον, ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ὑπέθεσαν τὸν κόσμον ἔμφυχον, καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ τῆς κόσμου εἶναι αὐτὸς ὁ Θεὸς δεκτικὸς εἰς ὅλα τὰ πράγματα, ἔξω ἀπὸ τὸν Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα, οἱ ὁποῖοι φαίνεται ὅτι ὑπέθεσαν τὴν ψυχὴν τῆς κόσμου ὡς δεκτικὴν καὶ χωριστὴν ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ τὸν Λόκιππον μετὰ τῆς ὀπαδῆς τε, οἱ ὁποῖοι δυν' παρεδέχοντο καμμίαν ψυχὴν εἰς τὸν κόσμον. Τρίτον, ὅτι οἱ πρῶτον ἐθεωρῶσαν τῷ ψυχῇ καὶ τὸν Θεόν ὡς μίαν εἰσὶν σωματικῇ, ἔξω ἀπὸ τὸν Σωκράτη καὶ Πλάτωνα (εἰς τῆς ὁποῖας φαίνεται ὅτι πρέπει νὰ πορευώμεν καὶ τὸν Θαλῆν, καὶ τὸν Ἀναξαγόραν, τὸν Πυθαγόραν, καὶ Ἀριστοτέλῳ)